korbanken
Skattekiste for barne- og ungdomskor

Kor som svinger - finn rytmen

-Mange dirigenter har sperre på rytmisk musikk. Men det kan gjøres utrolig enkelt, sier Benedikte Kruse. Her er gode råd for å få koret til å svinge og groove.

Taket løfter seg når Benedikte Kruse og Anja Eline Skybakmoen får korungdommer med på cubanske rytmer og circlesongs. En av hemmelighetene ligger i å overføre det instrumentale og rytmiske i musikken til stemmen og utnytte koret som et stort band. En annen er å lære sangene gjennom øret og kroppen.

Gode råd for hvordan jobbe med rytmisk musikk:

- **Velg sanger du liker**
- **Hør på sangen mange ganger så du lærer deg den godt.**
- **Lær deg basslinjen**
- **Finn hvilke rytmiske elementer som er bærende**
- **Finn akkordene i sangen**
- **Finn eventuelt egne akkorder du synes passer**
- **Start enkelt - bruk et rytmisk motiv**
- **Utforsk ulike lyder med stemmen**
- **La sangerne lære så mye som mulig av låta "på øret"**
- **La alle finne rytmen - tenk perkussivt - vær presis**
- **La alle lære seg basslinjen og melodien**
- **Lag - eller finn - gode arrangementer**

Anja og Benedikte både improviserer fram arrangementer og bruker andres arrangementer.
-Det finnes veldig mye bra for kor, sier Benedikte, og nevner Cantando forlag. Hun vet det sitter mange som har mange bra arrangementer liggende. Det er bare å spørre seg fram.
-Det finnes også veldig mange dyktige arrangører som gjerne gjør oppdrag. Mange som spiller i band er gode på å arrangere, sier hun.

Hun og Anja oppfordrer dirigenter til å la koret være med å improvisere fram arrangementet
-Ungdom hører så mye. De syns det er morsomt og blir stolte av å ha vært med å lage et arrangement. Friheten er stor hvis du tør å utforske mulighetene, oppfordrer Anja.
-Tør å gjøre det enkelt. Ett eller to elementer kan være nok, oppfordrer Benedikte.

Hør på sangen - lær den godt

Du har funnet en sang du liker. Denne passer bra for koret! Første bud er å lære seg sangen skikkelig godt.

-Begynn med å høre på sangen mange ganger. Ikke bare melodien, men rytmen, kompet og bassen, sier Benedikte Kruse.

I starten kan det være lurt å starte med enkle sanger med få akkorder og tydelig rytme. Eller du kan starte med en enkel vise. Hva med å fordype seg i én artist? Utrolig mange sanger bygger på 3-4 akkorder, så det er nok å velge fra.

Anja setter seg ofte ned å hører på en låt og plukker den fra hverandre - hva skjer i trommene? I gitaren? Bassen? *-Er dette mulig å synge. Hvordan høres det ut?* Slik gjør hun med alle delene av sangen.

Ikke alle "plukker" låter like lett. Noter, akkordskjemaer og arrangementer kan være god hjelp.

-Plukk ut noen markante rytmiske elementer eller linjer som koret kan i tillegg til melodien. Kompet kan være med piano eller band, sier Benedikte.

Før du tar med sangen til koret - lær deg bassgangen, grunnrytmen og akkordene! Eventuelt finn ut hvilke akkorder du vil ha. Anja lærer seg alltid akkordskjemaet for sangen og hun vet alltid hvilken stemme som synger grunntone, ters og kvint. Jo bedre forberedt du er, jo friere lærer du den bort.

Etter hvert som man får mer erfaring, kan man plukke stadig flere elementer fra en låt - og bruke det i koret. Bare trommene består av mange lag. Gitaren har akkorder med mange toner.

-Da kan det bli mange stemmer og veldig spennende til tross for at musikken i utgangspunktet er instrumental, sier Anja Eline Skybakmoen.

Bruk et rytmisk motiv og lag lyder med stemmen

-Start enkelt, er Benedikte Kruses første bud. Plukk ett eller to små rytmiske elementer fra sangen og få koret til å si det.

Det kan være -tsiki på offbeat, på 2-ern og 4-ern i takten eller et annet enkelt og tydelig motiv. Kanskje noen i koret utfyller med "bom" på eneren.
-Deretter kan dere fylle ut med melodilinjer og eventuelt flere linjer.

Neste skritt kan være å la tsiki-lyden få en fast tonehøyde og bom-lyden en annen.
-Slik slår dere to fluer i en smekk, sier hun.

Hun oppfordrer dirigenter til å prøve seg fram til gode groover og enkle arrangement. Bare det å bryte opp lange akkordtoner med rytmisk plassering av konsonanter har stor virkning.

Innen folkemusikk kan man også gjøre arrangementet enkelt og stilrent.
-En borduntone og eventuelt en enkel 2. stemme er virkningsfullt, Og man skal ikke kimse av unison sang med barn, mener Benedikte. Du trenger altså ikke real group-arrangementer for at det skal låte bra, er hennes erfaring.

Utforsk ulike lyder med stemmen

Mye rytmisk musikk er veldig instrumental og en del av det særegne ligger i instrumentlydene.

-Imitèr instrumentlyder med stemmen, oppfordrer Anja Eline Skybakmoen. Hvordan høres gitaren ut? Skarptromma? High-hat-en? Claves?

Stemmen kan brukes på mange andre måter enn tradisjonell sang. Den kan klikke, sukke, smatte og man kan lage utrolig mange forskjellige lyder.

-Dette er gøy å teste ut med koret. Ungdom hører så mye. Utforsk kontraster og nyanser. Uttrykket blir veldig forskjellig om man for eksempel har en luftig eller kraftig "ah", sier Benedikte.

La alle lære rytmen, basslinjen og melodien

God rytmefølelse og trygg basslinje er grunnleggende både i pop og mye folkemusikk.

For at musikken skal "groove" er det viktig at alle har rytmen i kroppen.
-Beveg deg med koret slik at de får rytmen inn i kroppen, sier Anja.

Ikke bare det rytmiske i kompet er viktig, men den rytmiske måten å bruke språket på.
-Jeg begynner med å få koret til å si rytmen til den sitter. Først når den sitter, legger jeg på tonehøyder, sier Benedikte. Hun bruker masse tid på å få rytmen presist - både i melodien og akkompagnementet.

Anja og Benedikte jobber mye med konsonanter og timingen av disse.
-Når alle synger t-en samtidig, gir det en perkussiv effekt i tillegg til at det blir presist, sier Anja. Også avslutningen av et ord er en rytmisk impuls.

I klassisk kortradisjon har det vært mindre fokus på det rytmiske og mer på blant annet klang og intonasjon.
-Klang og intonasjon er vel så viktig i rytmisk musikk, men min erfaring er at disse tingene lettere faller på plass når det rytmiske er presist og sitter i kroppen, sier Benedikte.

La alle lære basslinjen og melodien

-La alle lære seg basslinje og melodi, sier Anja. Hun lar alle synge med på bassganen til den sitter. Benedikte gir alle i oppgave å høre på basslinjen mens de synger sitt eget. Slik trener de opp lyttefokus og får et forhold til grunntonen.

-Fortrolighet med bassen har veldig mye å si for intonasjonen, sier Anja. Hvis du vet basslinjen og hva som er grunntone i akkorden, vet du hvilken plass du har.

Anja lar alle i koret lære de viktigste elementene - de mest sentrale rytmiske motivene, bassgangen, melodilinje og eventuelt andre markante linjer.
-Vi bytter på å synge disse til det sitter, sier hun. Krydderier kommer på toppen. Dem trenger ikke alle kunne.

Mye rytmisk musikk er veldig akkordbasert. I innlæringsfasen kan det være bra å kompe akkordene underveis, særlig hvis det er modulasjoner.

I Oslo Nye Vokalensemble jobber Anja mye med å la sangerne bli bevisst på akkordrekken i en låt og hvilken funksjon de har i akkorden.
-Noen ganger lar jeg koret bare synge akkordene i sangen uten tekst og rytme.For å styrke intonasjonen i koret generelt, bruker jeg også mer komplekse akkorder, sier hun.

Lær bort så mye som mulig "på øret"

-Vi har veldig god erfaring med å jobbe gehørbasert, anbefaler Benedikte Kruse og Anja Eline Skybakmoen.

-Folkemusikk og rytmisk musikk kan definitivt være enklere uten noter. Notebildet kan se veldig vanskelig ut, sier Benedikte.
-Men noter kan være bra for å følge med på tonehøyden, sier Anja. Det kan være fint å gi sangerne bare tekst til å begynne med. Når de kjenner låta bedre kan de evt få notene på den. Noter og akkordskjema kan likevel være veldig bra å ha som støttehjelp for dirigenten, selv om hun jobber gehørbasert.

Anja og Benedikte dirigerer også temmelig utradisjonelt. De viser rytmene med kroppen mer enn de "findirigerer" med armene.
-Man kan gjerne taktere til rytmisk musikk, men det blir ofte feil og upresist når dirigenten forsøker å dirigere synkopene. Særlig hvis dirigenten selv ikke er helt fortrolig med sjangeren, sier Benedikte.

Hun mener det er bedre å gi sangerne en følelse av grunnpulsen og heller bare gi dem innsatsene.
-Barn har ofte mye lettere for å synge synkopert musikk enn vi tror. Stol på at de klarer det, sier hun.